

- ково-практичної Інтернет-конференції «Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення». – Львів : Видавництво Української академії друкарства, 2015. – С. 71–72.
3. Костинець В.В. Методичні засади оцінювання економічної ефективності туристичних брендів / В.В. Костинець // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 160–165.
 4. Зотов В.В. Ценность бренда : [монографія] / В.В. Зотов. – М. : Маркет ДС Корпорейшин, 2005. – 167 с.
 5. Бойко М. Методичні основи розрахунку показників ефективності брендингу в туризмі / М. Бойко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2010. – № 2. – С. 55–65.
 6. Євдокимов Ф.І. Оцінка ефективності бренду як чинника підвищення конкурентних переваг / Ф.І. Євдокимов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ev.nmu.org.ua/index.php/uk/archive?arh_article=531.
 7. Кендюхов О.В. Оцінювання ефективності бренд-менеджменту на основі бенчмаркінгу / О.В. Кендюхов, Д.С. Файвішенко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11. – С. 131–137.
 8. Файвішенко Д.С. Оцінка ефективності брендингу: функціональний підхід / Д.С. Файвішенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_4_136_142.pdf.
 9. Тімонін К.О. Методичний підхід до комплексної оцінки соціально-економічної ефективності використання брендів промислових підприємств / К.О. Тімонін // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» : зб. наук. праць. Тематичний випуск «Технічний прогрес та ефективність виробництва». – Х. : НТУ «ХПІ», 2012. – № 06. – С. 136–144.

УДК 658:005.5:338.4:330.1

Могилова А.Ю.

*доктор економічних наук, доцент
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара*

ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ: РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено відмінні характеристики банківських і небанківських фінансових установ. На основі компаративного аналізу виявлено специфічні особливості діяльності фінансових установ на ринку України та у розвинених країнах світу, а також їх роль у забезпеченні капіталізації промислових підприємств. Запропоновано напрями формування розвинутої кредитної системи в Україні.

Ключові слова: капіталізація, вартість, промислове підприємство, фінансовий ринок, банки, небанківські фінансові установи.

Могилова А.Ю. ФИНАНСОВО-БАНКОВСКИЕ УЧРЕЖДЕНИЯ: РОЛЬ В ОБЕСПЕЧЕНИИ КАПИТАЛИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье определены отличительные особенности банковских и небанковских финансовых учреждений. На основе компаративного анализа выявлены специфические особенности деятельности финансовых учреждений на рынке Украины и в развитых странах, а также их роль в обеспечении капитализации промышленных предприятий. Предложены направления формирования развитой кредитной системы в Украине.

Ключевые слова: капитализация, стоимость, промышленное предприятие, финансовый рынок, банки, небанковские кредитные учреждения.

Mohylova A.Yu. BANKING INSTITUTIONS: ROLE IN CAPITALIZATION OF ENTERPRISES

Distinctive features of banking and non-banking financial institutions were identified. On the basis of comparative analysis specific features of financial institutions in Ukraine and in developed countries were revealed, and also their role in the capitalization of industrial enterprises. The directions of shaping the development of the credit system in Ukraine have been proposed.

Keywords: capitalization, value, industrial enterprises, financial markets, banks, non-bank financial institutions.

Постановка проблеми. Формування вартості вітчизняних підприємств пов'язане із вирішенням проблеми підвищення ефективності використання капіталу, критерієм продуктивного використання якого вважається забезпечення безперервності відтворювального процесу замкненої господарської структури. Причинами низької ефективності використання капіталу підприємств, на думку В. Мацьків, є: 1) зростання заощаджень населення у готівковій формі, результатом чого є обмеження можливостей банків до акумуляції капіталу та кредитування потреб підприємств; 2) складність залучення капіталу у виробничий процес; 3) неефективне використання робочої сили, що підтверджується згодою висококваліфікованих працівників до їхнього залучення до виконання робіт, які не потребують кваліфікації [8, с. 173].

Даний перелік причин низької ефективності використання капіталу на вітчизняних підприємствах можна доповнити наступними причинами: 4) неспри-

ятливий інвестиційний клімат для залучення іноземних інвестицій; 5) відсутність стратегічного мислення і бачення у керівників підприємств та часті авантюри цілі у власників бізнесу; 6) обмежені можливості держави у фінансовому сприянні розвитку промислових підприємств виробничих галузей економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях вчених проблема фінансових установ досліджується переважно в аспекті управління формуванням і розподілом фінансових ресурсів, а також в аспекті організації взаємовідносин між банківськими та небанківськими фінансовими установами, кредиторами, інвесторами та позичальниками.

Мета статті полягає у виявленні особливостей діяльності фінансових установ, які визначають рівень майбутньої капіталізації промислових підприємств за сучасної необхідності відновлення реального сектору економіки України і розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливіша роль фінансово-банківських установ у

забезпеченні капіталізації підприємств реалізується через акумуляцію фінансового капіталу, його накопичення та розподіл у необхідні галузі відповідно до потреб розвитку підприємств та економіки в цілому.

Забезпечення капіталізації підприємства визначається складом та структурою джерел фінансування його виробничо-господарської діяльності. Підприємства приймають рішення щодо залучення коштів із різних джерел на основі визначення вартості внутрішніх та зовнішніх джерел. Підвищення доступності зовнішніх джерел виступає показником розвитку фінансової системи країни. Нагальною проблемою для українських підприємств залишається обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування.

Головним джерелом капітальних інвестицій в Україні є власні кошти підприємств. Проте низькорентабельні підприємства за рахунок власних коштів інвестують в об'єкти виробничого призначення і за умов обмеженого доступу до середньо- та довгострокового кредитування не мають інвестиційних можливостей для розширення виробничої діяльності. Фінансування за рахунок кредитів банків та коштів державного бюджету є занадто малим, враховуючи нагальну необхідність відновлення основних фондів в економіці. Отже, бюджетне фінансування та іноземні інвестиції не формують потенціал майбутньої капіталізації підприємств в Україні.

Зміни у структурі джерел фінансування в останні роки відмічаються як наслідки всесвітньої фінансової кризи 2008 р. (скорочення розміру банківського кредитування у 2009–2010 рр.) та підготовки України до Євро-2012 (зростання державного фінансування капітальних вкладень у 2010–2012 рр.). Мізерними є обсяги залучення іноземних інвесторів до фінансування капітальних вкладень в Україні.

Забезпечення стійких темпів економічного росту України (мінімум 5% за рік) можливе в разі розвитку всіх елементів фінансової системи – банків та небанківських фінансово-кредитних установ. Розвиток банківського кредитування має значний вплив на довгострокові темпи економічного росту як результату збільшення обсягу інвестицій та продуктивності факторів виробництва [3, с. 69]. Проте в Україні у роботі банків відмічається стійка орієнтованість до встановлення високих цін на коротко- та середньострокові кредити з причини прагнення банків до зменшення можливих ризиків та отримання спеку-

лятивних прибутків, що у складних економічних і політичних умовах позбавляє українські підприємства перспектив майбутнього росту [4, с. 275–276]. М. Мрочко та К. Ільїна вважають високу вартість банківських кредитів також одним із найвагоміших факторів, що уповільнюють і часто обмежують можливості українських підприємств до ведення інноваційної діяльності [10, с. 330]. Крім того, об'єктивно необхідний для відновлення та розвитку вітчизняних підприємств розмір ресурсного забезпечення не може бути досягнуто з причини частотої недоступності довгострокових кредитів та необхідного надання забезпечення позики [7, с. 99].

За часів СРСР терміни і суми погашення платежів за кредитами визначалися установами Держбанку і Будбанку СРСР спільно із підприємствами відповідно до їх фінансового стану. Заборгованість за кредитом сплачувалася за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань, коштів фондів економічного стимулювання безпосередньо з розрахункового рахунку підприємства. В разі нестачі у підприємства коштів для сплати заборгованості за кредитом у встановлений термін внаслідок незалежних від підприємства причин було передбачено відстрочку платежу. Відсоткові ставки за довгостроковим кредитним договором диференціювалися залежно від дотримання планового терміну завершення покредитованого об'єкту: при завершенні об'єкту у плановий термін відсоткова ставка складала 0,75% річних, при довгостроковому завершенні – 0,5%, при порушенні планового терміну – 1,5%, при простроченій заборгованості – 3% [1, с. 4].

Окремі показники діяльності банків на фінансовому ринку України, які сформували певні висновки щодо їхньої обмеженої участі у забезпеченні капіталізації підприємств, згруповано у таблиці 1.

З метою зміцнення позицій українських банків в аспекті розширення їхніх фінансових можливостей у відновленні української економіки Д. Долбнева рекомендує для банків вирішити проблеми із ліквідністю шляхом застосування нестандартних, а подекуди і неочікуваних підходів, зокрема: поглиблювати взаємодію із фінансовими посередниками, торговцями цінними паперами; нестандартні підходи у взаємодії з клієнтами шляхом поглиблення принципу персоналізації відносин; впровадження нових банківських продуктів та послуг і підвищення стандартів їх надання, що в кінцевому підсумку сприяє

Таблиця 1

Основні показники діяльності банків України у 2008–2014 рр. (млн. грн.)

№ з/п	Назва показника	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014
1.	Кількість банків, які мають банківську ліцензію	175	184	182	176	176	176	180
1.1	з них: з іноземним капіталом	47	53	51	55	53	53	49
1.1.1	у т. ч. зі 100% іноземним капіталом	17	17	18	20	22	22	19
2.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	39,5	34,0
3.	Активи банків	599396	926086	880302	942088	1054280	1127192	1278095
4.	Кредити надані	485368	792244	747348	755030	825320	815327	911402
5.	Зобов'язання банків	529818	806823	765127	804363	898793	957872	1085496
	з них:							
5.1	кошти суб'єктів господарювання	111995	143928	115204	144038	186213	202550	234948
5.2	Кошти фізичних осіб	163482	213219	210006	270733	306205	364003	433726
6.	Рентабельність активів, %	1,50	1,03	-4,38	-1,45	-0,76	0,45	0,12
7.	Рентабельність капіталу, %	12,67	8,51	-32,52	-10,19	-5,27	3,03	0,81

Джерело: складено автором на основі [11]

покращенню іміджу банку [4, с. 275–276]. Узагальнивши дані рекомендації, можна стверджувати, що покращенню фінансового стану українських банків сприятиме удосконалення внутрішнього управління відносинами із стейкхолдерами, що забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо налагодження довгострокових партнерських відносин на всіх етапах виробництва і надання банківських послуг.

Особливої уваги потребує участь іноземного капіталу в організації діяльності українських комерційних банків. Погоджуємося із висновком А. Мещерякова та Л. Новікової щодо необхідності підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків внаслідок збільшення кількості та якості банківських послуг до рівня іноземних аналогів, удосконалення структури банківського управління і обов'язкового визначення припустимого рівня іноземного капіталу у статутному капіталі українських банків. Крім того, дуже важливим підходом до підвищення конкурентоспроможності банків є інтеграційні проекти – вертикальна інтеграція з іншими учасниками кредитної системи України (наприклад, інвестиційні, страхові компанії) та горизонтальна інтеграція (із іншими банками), що забезпечується через злиття та поглинання (M&A). Також доцільним вважаємо формування регіонального платіжного, кредитного, валютного союзів та створення регіональних банківських об'єднань [9, с. 86].

Висновок про зрілість фінансової системи країни можна зробити за її здатністю фінансувати довгострокові інвестиційні ресурси. Інвестори фінансують довгострокові проекти за умов високого ступеня макроекономічної стабільності та особистої вигоди, відносно держави дане зауваження є неприпустимим. Держава зацікавлена у розвитку економіки, а тому повинна сприяти реалізації довгострокових інвестицій. Для досягнення цієї мети засобами державної підтримки слугують зниження ризикованості довгострокових проектів внаслідок удосконалення заставного права, а також введення накопичувальної пенсійної системи та ефективного управління її ресурсами. Але слід зауважити, що пряма участь держави у довгостроковому фінансуванні, наприклад, через субсидування виробництва, уповільнює його зростання, тобто має зворотній ефект [3, с. 68].

Між рівнем оподаткування та рівнем доходів підприємств існує пряма залежність. Так, запровадження з боку держави податкових пільг або скасування податкових пільг для певних категорій підприємств може значно підвищити доходність їхньої діяльності та, як наслідок, позитивно позначитися на їхній кредитоспроможності. Механізм відшкодування державою частини відсоткової ставки передбачає визначення кредитоспроможності позичальника банком, а не державою, оскільки банк є стороною, найбільш зацікавленою в одержанні відсотків за кредитом. З цієї причини даний механізм застосовується до прибуткових підприємств. Неприбуткові підприємства повинні винайти внутрішні можливості підвищення прибутковості діяльності шляхом оптимізації внутрішньогосподарських операцій, тобто інтенсифікувати наявні виробничі можливості, що дозволить планувати субсидування діяльності за механізмом компенсації відсоткової ставки.

Через неспроможність фінансування довгострокового розвитку за рахунок визначених джерел актуальності набуває проблема розвитку фінансового посередництва в Україні. Вагомість фінансових посередників у розвитку фінансового ринку Укра-

їни визначається також протиріччями в діяльності банківських установ, а саме низьким рівнем капіталізації українських банків, що відбивається у зростанні вартості банківського кредиту, спостерігається на фоні незмінного (або навіть гіршого) рівня якості банківських послуг та зростаючої ризикованості банківських операцій [12, с. 168]. Причинами низького рівня небанківського фінансового посередництва в Україні, на думку О. Богущької, є слабкий розвиток вторинного ринку акцій, низький рівень інформаційної прозорості, високий ступінь доларизації економіки, систематичне невиконання своїх зобов'язань окремими фінансовими інститутами [2, с. 182]. Фінансові посередники є вагомим учасником на всіх сегментах фінансового ринку (грошовому, кредитному, страховому, фондовому, валютному), визнають тенденції його функціонування та приймають участь у розвитку економіки в цілому.

В Україні функціонують декілька видів небанківських фінансових установ: страхові компанії, кредитні спілки та інші небанківські кредитні установи, юридичних осіб публічного права, що надають фінансові послуги, недержавні пенсійні фонди та їх адміністраторів, ломбарди, фінансові компанії (які надають такі послуги, як фінансовий лізинг, факторинг, надання порук та гарантій) та юридичних осіб, які не мають статусу фінансової установи, але мають право надавати певні види фінансових послуг (фінансовий лізинг). Загальна кількість небанківських фінансових установ в Україні зростає щороку (табл. 2).

Таблиця 2
Державний реєстр фінансових установ
в Україні у 2011–2013 рр.

Фінансові установи	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
Страхові компанії, всього	442	414	407
у тому числі:			
страхові компанії з ризикових видів страхування	378	352	345
страхові компанії зі страхування життя	64	62	62
Кредитні установи всього	691	708	739
у тому числі:			
кредитні спілки	613	617	624
інші кредитні установи	48	61	85
юридичні особи публічного права	30	30	30
Ломбарди	456	473	479
Фінансові компанії	251	312	377
Довірчі товариства	2	2	2
Недержавні пенсійні фонди	96	94	81
Адміністратори НПФ	40	37	28
Інші фінансові установи	1	1	0
Разом	1979	2041	2113

Джерело: складено на основі [5, с. 32]

Розвиток фінансового посередництва у розвинутих країнах характеризується дещо відмінними особливостями, ніж в Україні. Оскільки участь небанківських фінансових установ визначається рівнем економічного розвитку держави, то у розвинутих країнах частка активів фінансових установ у ВВП

є набагато більшою, ніж у постсоціалістичних країнах. Темпи зростання вартості активів небанківських фінансових установ залежать від темпів протікання приватизаційних процесів, тому у країнах із перехідною економікою вона зростає суттєво на відміну від її незначного зростання у розвинутих країнах. В більшості країн найбільші розміри активів сконцентровані в руках страхових компаній (Угорщина, Польща, Естонія), у США та Угорщині – у пенсійних фондах, в Японії – у інвестиційних фондах [13, с. 143].

Відповідно до звіту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), небанківський фінансовий сектор, який посідає друге місце за обсягом активів після банківського, продемонстрував у 2013 р. зростання активів на 24,0%, які становили 8,6% ВВП України. Загальні активи за 2012 р. становили 100,8 млрд. грн., що відповідало 7,1% ВВП. Незважаючи на те що небанківські фінансові установи в Україні володіють значно меншими розмірами активів порівняно із банківськими usernames, вони можуть сприяти оптимальному формуванню інвестиційних ресурсів, їхньому ефективному накопиченню, розміщенню та перерозподілу залежно від об'єктивних потреб розвитку підприємств реального сектора економіки. Активи небанківських фінансових установ зростають швидшими темпами порівняно із темпом росту активів банків. Так, у 2013 р. темп росту активів небанківських фінансових установ дорівнював 1,22, банків – 1,06. У 2012 р. темпи росту склали відповідно 1,23 та 1,13. Така тенденція свідчить про зростання довіри власників фінансових ресурсів до обслуговування у сфері небанківських фінансових послуг. Серед конкурентних переваг небанківських посередників в Україні порівняно із банківськими, які посилюють виявлені тенденції, В. Корнєєв виокремлює спеціалізацію діяльності із надання послуг (порівняно із універсалізацією діяльності із надання послуг банками), а також індивідуально-вузькопрофільний підхід до задоволення потреб клієнтів [6, с. 133].

Структуру інвестиційного портфеля небанківських фінансово-кредитних установ розподілено між депозитами, акціями та облигаціями. Всесвітня фінансова криза 2008 р. викликала певні зміни у структурі інвестиційного портфеля, а саме: у структурі активів скоротилася частка інвестицій у цінні папери відповідно до збільшення ризику. У той же період у багатьох провідних країнах світу (Словенія, Угорщина, Польща, Чехія, Естонія, Великобританія, США) спостерігалася протилежна тенденція: депозити в структурі активів скорочувалися; частка активів, інвестованих в акції, зростала [13, с. 144–145]. Таким чином, можна зробити висновок, що інвестування у реальний сектор економіки є пріоритетним для небанківських кредитно-фінансових установ розвинутих країн порівняно з інвестуванням у розвиток банківського сектору. В Україні через протилежну тенденцію можна зробити висновок про обмеженість капіталізації промислових підприємств на основі залучення фінансових ресурсів небанківських фінансово-кредитних установ.

Серед проблем, які характеризують діяльність фінансово-кредитних установ в Україні, можна виокремити: низький рівень капіталізації, що не відповідає об'єктивним вимогам розвитку підприємств в аспекті відновлення економіки країни; слабка диференціація фінансових послуг; зменшення обсягів довгострокових депозитів; поступове скорочення розриву між обсягами

довгострокових депозитів та обсягами довгострокових кредитів; обмежена кількість джерел фінансових ресурсів та скорочення ресурсної бази; часті випадки непрозорості та персоніфікації у процесі ухвалення стратегічних рішень; недосконала система державного захисту прав інвесторів та кредиторів тощо.

Висновки. Формуванню розвинутої кредитної системи в Україні сприятиме створення спеціалізованих кредитних установ, орієнтованих на роботу із підприємствами конкретних галузей, які враховуватимуть особливості організації виробничого процесу в галузі, виробничих технологій та світових і вітчизняних тенденцій їх розвитку. Крім того, з боку держави мають відбутися позитивні зрушення у бік зменшення тінізації економіки та корупції у державних контрольно-регуляторних органах, системності реформ фінансового ринку, активізації інвестиційної діяльності внаслідок зменшення макроекономічної нестабільності та нестабільності фінансового ринку.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження сучасного стану банків та небанківських фінансово-кредитних установ можна зробити висновок, що українські підприємства для підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності в аспекті забезпечення капіталізації мають обмежені можливості щодо залучення фінансових ресурсів зовнішніх джерел.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амбросов В.Я., Вацька М.В. Напрями покращення кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств / В.Я. Амбросов, М.В. Вацька // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія «Економічні науки». – 2010. – Вип. 1. – С. 3–7.
2. Богуцька О.А. Забезпечення капіталізації підприємств із використанням коштів фінансових інститутів / О.А. Богуцька // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : зб. тез за матеріалми VIII Науково-технічної конференції науково-педагогічних працівників (Львів, 26–31 березня 2012 р.) ; Національний університет «Львівська політехніка», Інститут підприємництва та перспективних технологій. – Львів, 2012. – С. 180–182.
3. Бондар Є.М. Вплив банківської системи на економічне зростання / Є.М. Бондар // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. праць : у 3-х т. Т. 3 ; ПДТУ. – Маріуполь, 2011. – С. 64–70.
4. Долбнева Д.В. Фінансово-кредитні установи України: сучасний стан і перспективи розвитку / Д.В. Долбнева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць ; ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2011. – Вип. 33. – С. 272–280.
5. Звіт про діяльність Національної Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202013.pdf>.
6. Корнєєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку : [монографія] / В.В. Корнєєв. – К. : Основа, 2007. – 192 с.
7. Марцишевська Ю.Л. Роль фінансово-кредитного забезпечення підприємств аграрного сектору / Ю.Л. Марцишевська // Економіка АПК. – 2009. – № 5. – С. 98–100.
8. Мацьків В.В. Особливості формування фінансового капіталу підприємств / В.В. Мацьків // Інноваційна економіка. – 2014. – № 1. – С. 171–175 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2014_1_29.pdf.
9. Мещеряков А.А., Новікова Л.Ф. Вплив діяльності кредитної системи на стан фінансової системи держави / А.А. Мещеряков, Л.Ф. Новікова // Вісник Академії митної служби України. Серія «Економіка». – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2013. – № 1(49). – С. 83–87.
10. Мрочко М., Ільїна К. Банківське кредитування суб'єктів господарювання в умовах реалізації інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Мрочко, К. Ільїна // Вісник Львівського національного університету імені Івана

- Франка. Серія «Економічна». – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 39. – С. 327–331.
11. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
 12. Рубанов П.М. Сучасний стан та тенденції розвитку фінансового посередництва в Україні в умовах світової фінансової кризи / П.М. Рубанов // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 4. – С. 167–171.
 13. Семенов А.Ю. Діяльність небанківських фінансових установ у контексті економічного зростання / А.Ю. Семенов // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1(9). – С. 139–148.

УДК 330.127.71

Олійник Є.В.

*асистент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

РОЛЬ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ У ПРОЦЕСАХ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Стаття присвячена дослідженню існуючих підходів до класифікації чинників активізації процесів відтворення основних засобів промислових підприємств. Основну увагу при цьому приділено встановленню змісту впливу окремих макроекономічних чинників, зокрема, податкової та амортизаційної політики, інвестиційного клімату, інфляції тощо. Наведено аналіз статистичної інформації, що дозволяє визначити зміст політики активізації процесів відтворення основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, відтворення, чинники, податкова політика, інвестиційний клімат, інфляція, амортизація.

Олейник Е.В. РОЛЬ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ В ПРОЦЕССАХ ВОСПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ

Статья посвящена исследованию существующих подходов к классификации факторов активизации процессов воспроизводства основных средств промышленных предприятий. Основное внимание при этом уделено определению содержания влияния отдельных макроекономических факторов, в частности, налоговой и амортизационной политики, инвестиционного климата, инфляции и т. д. Приведен анализ статистической информации, позволяющей определить содержание политики активизации процессов воспроизводства основных средств.

Ключевые слова: основные средства, воспроизводство, факторы, налоговая политика, инвестиционный климат, инфляция, амортизация.

Oliynuk I.V. THE ROLE OF MACROECONOMIC FACTORS IN THE PROCESS OF FIXED ASSETS' REPRODUCTION

The article investigates the existing approaches to classification factors activation of fixed assets reproduction industry. The focus is on the impact of macroeconomic factors, including tax and depreciation policies, investment climate, inflation and so on. The analysis of the statistical information give us to determine the content of the policy activation of reproduction of fixed assets.

Keywords: fixed assets, playback factors, tax policy, investment climate, inflation and depreciation.

Постановка проблеми. Технічний стан виробничого потенціалу українських підприємств досягнув критичних показників зносу та старіння. Головною причиною цього є низькі темпи відтворення та оновлення основних засобів. Для обґрунтування змісту управлінських процедур щодо активізації відтворення основних засобів необхідно визначити чинники цих процесів, провести їх ранжування за рівнем впливовості, що дасть можливість:

- по-перше, визначити умови активізації відтворювальних процесів первинної ланки економіки;
- по-друге, ідентифікувати завдання щодо реорганізації організаційно-економічних механізмів управління процесами відтворення;
- по-третє, спрогнозувати розвиток умов для активізації відтворювальних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси відтворення, незважаючи на той факт, що здійснюються безпосередньо окремим підприємством, залежать від комплексу чинників, які періодично досліджуються українськими та зарубіжними вченими.

Безпосередньо підходи до розробки узагальненої класифікації чинників процесів відтворення наведено в роботах Каламбета С.В., Чорновіл О.В., Воропай В.А. [5], Дмитренко Е.Д., Завірухи І.В [1]. Системні дослідження впливу окремих чинників наведено в працях Іщука С.О. [3, с. 149–160], де розкрито вплив амортизаційної політики;

Галушко О.С. [4, с. 64–69], де представлено вплив податкової політики; Кіндзерського Ю.В. [6; 7], де акцентується увага на проблемі реформування інституту власності.

Мета статті полягає в проведенні систематизації чинників відтворювальних процесів та визначенні впливу окремих макроекономічних факторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси відтворення основних засобів являють собою інтегративний результат дії багатьох чинників, які найчастіше поділяють на внутрішні та зовнішні. Для розуміння загальної системи причинно-наслідкових залежностей наведемо основні чинники відтворювальних процесів у систематизованому вигляді з урахуванням підходів, викладених у наукових працях, та власних досліджень. Всі основні чинники процесів відтворення основних засобів, на нашу думку, доцільно розглядати у розрізі: внутрішні чинники, а також зовнішні чинники прямого та опосередкованого впливу (табл. 1).

Представлена класифікація дає можливість отримати достатньо повний перелік чинників, які впливають на динаміку процесів відтворення основних засобів. Однак в даному дослідженні зупинимось на представленні впливу ключових макроекономічних чинників: податкової системи, інвестиційного клімату, інфляції.

Податкова система і безпосередньо *ставки податків та податкова база* є зовнішніми чинниками реа-